

Gabriela Mikołajczykówna

Sprawozdanie z działalności Oddziału w Gnieźnie Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w roku 1971

Report on the activity of the Section in Gniezno of the Archaeological Museum of Poznań in 1971

Bericht über die Tätigkeit der Filiale in Gniezno des Archäologischen Museums in Poznań in 1971

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-BADAWCZA

Badania terenowe

W związku z częściowym zniszczeniem przez LOK umocnień i majdanu grodziska znanego pod nazwą „Gnieźninek”, położonego w Parku Miejskim w Gnieźnie, w pierwszym podjęliśmy prace ratownicze. Następnie od 8 lipca do 31 sierpnia prowadziliśmy badania stacjonarne. Koszty robocizny związane z tymi badaniami poniosło Prezydium MRN w Gnieźnie. Merytoryczny nadzór naukowy sprawował prof. dr K. Żurowski. Bezpośrednio pracami kierowała dr G. Mikołajczyk.

Stwierdzono, że na krawędzi morenowego wzniesienia zbudowano wał drewniano-ziemny szerokości około 5 m. Wał został spalony. Przepalona glina nosząca ślady przylegania do drewna wału opadła częściowo na zewnętrzny stok wzniesienia i wypełniła niewielką fosę, a mniejsza część polepy opadła do wnętrza grodu. Założony we wnętrzu grodu wykop pozwolił stwierdzić, że teren był z natury nierówny, w środku nieco podwyższony. W centrum majdanu, w głębokim wkopie znaleziono kości bydłace, zakopane tam bardzo późno. Warstwa kulturowa zalegająca na terenie grodziska zawierała przemieszana ceramikę. Przeważały ułamki z naczyń toczonych, nad ułamkami pochodzącymi z naczyń ręcznie lepionych obtaczanych. Na podstawie dotychczasowych wyników można stwierdzić, że Gnieźninek to gród pierścieniowaty charakteru refugialnego, zbudowany prawdopodobnie w XI lub XII w. i wkrótce po wzniesieniu spalony. Poniżej zsypana wału, u stóp wzniesienia natrafiono na skupisko ceramiki ręcznie lepionej, pochodzącej prawdopodobnie z około VI - VII w.

Przez cały wrzesień sprawowano nadzór archeologiczny w miejscu przygotowywania terenu pod budowę gmachu Komitetu Powiatowego PZPR w Gnieźnie, przy ul. Walki Młodych.

W związku z projektowanymi pracami ziemnymi przy ul. Tumskiej i ul. Łaskiego, przeprowadzono badania powierzchniowe na stan. 5.

Przeprowadzono badania ratownicze w Modliszewku, pow. Gniezno, gdzie podczas prac ziemnych zwią-

zanych z poszerzaniem szosy natrafiono na warstwy kulturowe, średniowieczne.

Badania powierzchniowe przeprowadzono w pow. gnieźnieńskim w: Kiszkwie, Owieczkach, Żydówku, Turostowie, Mącznikach i Łubowie, na grodzisku w Grzybowie-Rabierzycach, pow. Września i w Dusznie, pow. Mogilno.

Publikacje

Do druku G. Mikołajczyk oddała następujące tytuły:

Początki Gniezna.

Gniezno, m.p., stan. 18, „Informator Archeologiczny. Badania 1971”.

Sprawozdanie z działalności Oddziału w Gnieźnie Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w 1970 roku, „Fontes Archaeologici Posnanienses”, t. 22: 1971.

Ziemia gnieźnieńska w okresie powstawania Państwa Polskiego, wyd. II.

Narady

Kierowniczka Oddziału, względnie jej zastępczyni brały udział w 6 posiedzeniach Kolegium Kustoszy Muzeum Archeologicznego w Poznaniu; nadto Kierowniczka wzięła udział w: posiedzeniu Komisji Zakupów MA w Poznaniu, Walnym Zjeździe delegatów PTA w Radomiu w dniach 29 - 30 maja 1971 r., Ogólnopolskiej Konferencji Konserwatorów Zabytków Archeologicznych w Cieszynie i Wodzisławiu w dniach 2 - 3 czerwca 1971 r. (w ramach urlopu), posiedzeniu KP PZPR w Gnieźnie, na którym została przeprowadzona ocena działalności kulturalno-oświatowej na terenie miasta i powiatu.

Biblioteka

W roku sprawozdawczym do księgozbioru Oddziału przybyły 103 pozycje. Z zakupu pochodzą 92, z darów 9 i z wymiany 2 pozycje. Do inwentarza wpisano 103 pozycje (nr inw. 555 - 658). Do katalogu alfabetycznego wypisano 73 kartki a do rzeczowego 258 szt. Z biblioteki korzystali pracownicy Oddziału oraz 9 osób z terenu miasta.

Zbiory

Do inwentarza zabytków wpisano 10 pozycji (nr inw. 1971 : 1 - 1971 : 10). Zabytki pochodziły z Gniezna, Orchołu, Modliszewska, Kiszkowa, Owieczek, Zydówka, Grzybowa — Rabierzyc, pow. Września.

Założono nową teczkę archiwalną dla Gniezna stan. 8 a. Wykonano do niej 1 planik oraz wklejono 39 zdjęć (nr 2352 - 2390). Teczki Gniezno stan. 8 a i Orchoł zostały uzupełnione kartami rejestracyjnymi znaleziska. W archiwum gromadzono materiały w postaci wycinków prasowych, plakatów, folderów i zaproszeń.

Do inwentarza zdjęć wpisano 375 pozycji (nr inw. 2397 - 2771); w albumie zdjęć wyklejono 375 kopii, tyleż negatywów zdjęć po ich opisanii złożono w archiwum.

Do inwentarza planów wpisano 26 pozycji (nr inw. 263 - 288).

W zakresie prac fotograficznych wykonano 375 zdjęć oraz 1208 kopii względnie powiększeń.

W pracowni rekonstrukcji ceramiki umyto i opisano 1235 ułamków ceramiki i 169 ułamków kości oraz wyklejono 201 ułamków ceramiki.

W zakresie prac modelarskich wykonano 11 negatywów odlewów gipsowych zabytków na stałą wystawę, 5 odlewów gipsowych główki romańskiej oraz 9 odlewów scen z Drzwi Gnieźnieńskich dla MA w Poznaniu. Na terenie badań wykopaliskowych wykonano 3 profile lakowe.

Magazyny

W związku z tym, że pod koniec roku pomieszczenia magazynowe zostały prawie całkowicie doprowadzone do stanu używalności poprzez pomalowanie podłóg oraz zmontowanie i pomalowanie pewnej ilości regałów, przystąpiono do porządkowania zbiorów celem ich właściwego ustawienia po licznych przeprowadzkach. Wyszukano i ustawiono w porządku chronologicznym kartony z zabytkami z lat 1952 - 1962. W związku z koniecznością przepakowania zabytków do nowych kartonów wypisano 29 nowych metryczek oraz 143 nowe kartki informacyjne na kartony.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWO-OŚWIATOWA

Popularyzacja

10 prelegentów opracowało 44 odczyty na różne tematy. Wygłoszono 181 prelekcji, z tego: na terenie Muzeum 136 w ramach lekcji szkolnych, a w terenie 47 prelekcji; na sesji popularno-naukowej — 7, na terenie miasta — 30 i na terenie powiatu — 8.

Propaganda

W drukarni zamówiono afisze i zaproszenia na organizowane imprezy oraz 500 ślepych afiszów i 500 zaproszeń. W związku z wystawami czasowymi i sesją popularno-naukową wysłano 132 i rozplakowano 60 afiszów. W ciągu całego roku na afiszach przygotowywanych przez PDK, MPiK, Wydz. Kultury P. MRN, GTK itp. znajdowały się aktualne in-

formacje o imprezach przygotowywanych przez Muzeum oraz o wystawie stałej. Także w ulotkach znajdowały się informacje o wystawach, sesji popularno-naukowej i prelekcjach. Na imprezy, tj. sesję i otwarcia wystaw wysłano 389 zaproszeń, nie licząc zaproszeń na prelekcje.

Przygotowano krótkie informacje o wystawie stałej i o wystawach czasowych oraz o sesji, które zostały wygłoszone przez gnieźnieński radiowęzeł. Redakcji Polskiego Radia udzielono wywiadu na temat badań wykopaliskowych oraz samego Oddziału; W TV została nadana audycja pt. „Gniezno — pierwszą stolicą Polski” przygotowywana m. in. na terenie Oddziału.

W Informatorze Imprez Turystycznych i Kulturalnych ukazywały się co miesiąc informacje o wystawie stałej oraz o wystawach czasowych. W *Gazecie Poznańskiej* ukazywały się komunikaty o prelekcjach oraz na temat wystaw czasowych; w *Przemianach* została szeroko omówiona zorganizowana przez Oddział sesja popularno-naukowa, wystawy czasowe, prace wykopaliskowe oraz nasza współpraca z Dworcową Świetlicą dla Młodzieży.

W celach propagandowych sprzedano 240 pocztówek, 11 egzemplarzy *Gród piastowski w Gieczu*, 7 egz. *Jak chronić zabytki archeologiczne*, 52 egz. *Ziemia gnieźnieńska w okresie powstawania Państwa Polskiego* oraz 165 innych książek z Domu Książki.

Również w ramach popularyzacji archeologii Oddział systematycznie współpracuje z gnieźnieńskim Oddziałem PTA, Gnieźnieńskim Towarzystwem Kultury, Klubem MPiK, PDK, FJN, szkołami w porozumieniu z Wydziałem Oświaty, Wydziałem Kultury MRN, Wojewódzkim Szpitalem dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Gnieźnie w ramach socjoterapii, Świetlicą Dworcową dla Młodzieży oraz przedszkolami.

Frekwencja

Stalą wystawę pt. „Ziemia Gnieźnieńska w okresie powstania Państwa Polskiego” zwiedziło w ciągu roku 12 681 osób. Z tego, 3514 przypada na dorosłych a 9167 na młodzież. Wystawę zwiedziło 339 wycieczek, w których wzięły udział 11 544 osoby. Indywidualnie zwiedziło 1137 osób. Wstęp opłaciło 9800 osób a bezpłatnie zwiedziło 2881 osób. Wśród zwiedzających było 80 gości zagranicznych a reprezentowali oni: Anglię (3), Bułgarię (2), Czechosłowację (3), Francję (9), Jugosławię (13), Kanadę (4), Kubę (1), Norwegię (2), NRD (18), USA (2), Węgry (17), Włochy (2), ZSRR (4).

Frekwencja na ekspozycjach w roku sprawozdawczym wystawach przedstawia się następująco. „Muzeum Archeologiczne w Poznaniu w 25-lecie PRL” — około 150 osób; „Gniezno w dawnej ilustracji” (przygotowana wystawa przez Oddział) — około 7830 osób; „Nowe nabytki 1970 - 1971 roku” — około 5286 osób; „Najstarsze miasta na Śląsku” — około 3000 osób. Po wymienionych wystawach oprowadzono 98 wycieczek z 3189 uczestnikami.

W sesji popularno-naukowej udział wzięło 40 osób, 181 prelekcji wysłuchało 4470 osób i w 41 lekcjach udział wzięło 1241 młodzieży.

Po zabytkach miasta została oprowadzona jedna wycieczka nauczycieli, 9 grup pacjentów z ww. Szpitala oraz prawie wszyscy goście zagraniczni. Po Biskupinie zostali oprowadzeni dwaj pracownicy naukowcy z Norwegii.

Wystawy

Wystawa stała „Ziemia Gnieźnieńska w okresie powstawania Państwa Polskiego”, została uzupełniona 11 kopiami zabytków w miejsce zniszczonych przez zwiedzających. Wystawa była czynna przez 304 wystawodni. Wystawa czasowa „Muzeum Archeologiczne w Poznaniu w 25-lecie PRL”, przygotowana przez Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, była czynna do 6 stycznia 1971, czyli przez 4 wystawodni, a przygotowana przez Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu ekspozycja „Najstarsze miasta na Śląsku”, eksponowana w Gnieźnie od 31 lipca do 26 listopada 1971 r., tj. przez 102 wystawodni. W naszym Oddziale została przygotowana wystawa „Gniezno w dawnej ilustracji”. Scenariusz przygotowała dr G. Mikołajczyk. Otwarcie jej nastąpiło 14 marca 1971 r. i trwała ona do 25 lipca, tj. przez 109 wystawodni. Wystawa ta cieszyła się znacznym zainteresowaniem społeczeństwa, o czym świadczy liczba zwiedzających.

Następną wystawkę „Nowe nabytki 1970 - 1971 ro-

ku” także przygotowali pracownicy Oddziału na podstawie scenariusza przygotowanego przez mgr M. Kasprzykową. Ta wystawka jest czynna od 22 czerwca 1971 r., czyli przez 164 wystawodni.

Inne

W związku z długotrwałą chorobą, Maria Wilkosz przeszła na rentę z dniem 30 września 1971 r. Jej miejsce z dniem 15 czerwca objęła Krystyna Witkowska. Przez październik był zatrudniony w Oddziale Leszek Gajewski, który zajmował się noszeniem opału i porządkowaniem otoczenia budynku.

Mgr Małgorzata Kasprzykowa z dniem 1 kwietnia 1971 r. otrzymała awans na kierownika Działu naukowo-oświatowego Oddziału.

W zakresie prac konserwacyjnych pomalowane zostały we własnym zakresie podłogi w dwóch pomieszczeniach magazynowych i schody. W magazynach zmontowano i pomalowano 17 regałów celem ustawienia na nich zabytków. Na ścianach sal wystawowych (czasowych) umocowano 59 m pomalowanych listew do zawieszania na nich plansz lub eksponatów. W ciągu okresu sprawozdawczego, dokonano we własnym zakresie, sposobem gospodarczym, różnych napraw sprzętu i urządzeń. Natomiast Spółdzielni zlecono pomalowanie wszystkich ram okiennych na parterze, od strony zewnętrznej.